

Onderwerp **Perspectief, actieplan tegen de armoede**

Registratienr. 4734168 Steller/telnr. Jan Wijbenga/ Lonneke Kamp Bijlagen 1

Classificatie • Openbaar ◦ Geheim

Vertrouwelijk

Portefeuillehouder

M. Gijsbertsen

Raadscommissie

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. perspectief, actieplan tegen de armoede vast te stellen;
- II. kennis te nemen van de projectenbegroting 2015.

Samenvatting

De gemeente accepteert niet dat er in Groningen mensen in armoede leven. Samen met alle partijen in de samenleving gaan wij armoede bestrijden. Armoede mag geen belemmering vormen voor de kansen van kinderen. En armoede mag er niet de oorzaak van zijn dat mensen aan de kant staan. Door dit nieuwe actieplan bieden wij mensen perspectief. Wij geven met dit actieplan gehoor aan de oproep van staatssecretaris Klijnsma om ons gemeentelijk armoedebeleid te intensiveren. Naast de beschikbare rijksmiddelen investeren wij als gemeente ook extra om armoede in onze stad te bestrijden.

Mensen in armoede ervaren de negatieve gevolgen hiervan op alle leefgebieden. Wij zijn er van overtuigd dat als we armoede niet aanpakken, we onze andere ambities uit het Coalitieakkoord niet kunnen realiseren op het gebied van werk, welzijn, participatie, gezondheid, onderwijs en jeugd.

Wij willen onze succesvolle aanpak van het armoedebeleid verder verbeteren. Onze armoedeprojecten werken en er is daarom ook landelijk veel belangstelling voor. Wij willen nog meer ruimte scheppen voor een manier van armoedebestrijding die meebeweegt met de dagelijkse praktijk. Wij sluiten aan bij wat echt werkt en ontwikkelen samen met Stadgers werkende weg nieuwe ideeën. Onze ambities daarbij zijn dat kinderen in onze stad geen honger of kou lijden, iedereen een gelijke uitgangspositie verdient om talenten te kunnen ontplooien én dat iedereen mee doet bij het bestrijden van armoede.

Hoe? Wij willen als gemeente vliegwiel, vangnet en verbinder zijn. Wij creëren financiële rust en zekerheid om een solide basis te leggen voor de activering van mensen in armoede. Maar dat doen wij nadrukkelijk niet alleen. Wij zoeken actief de verbinding met Stadgers (minima en niet-minima), maatschappelijke organisaties, kerken, ondernemers, fondsen, het verenigingsleven, zodat minima zelf hun situatie kunnen verbeteren.

B&W-besluit d.d.: 25 november 2014

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

In december 2012 is er voor de jaren 2013 en 2014 armoedebeleid vastgesteld. Samen actief tegen armoede liet een nieuwe aanpak zien, waarin gebruikers van het armoedebeleid een nadrukkelijke rol kregen binnen de armoedebestrijding. Deze aanpak bleek succesvol. Door een projectmatige aanpak gebaseerd op twee pijlers - rust in de basis en activering- zijn wij in staat geweest om vraaggericht te werken en om maatwerk te leveren in de ondersteuning van minima. Voor de jaren 2015 tot en met 2018 willen wij onze opgedane ervaringen gebruiken om onze aanpak van armoede verder te ontwikkelen: niemand zakt door de ondergrens. Wij bieden de Groninger minima passende ondersteuning en zorgen voor solide inkomensvoorzieningen. Dat doen wij niet alleen met betrokkenen zelf, maar met de hele samenleving. Het armoedebeleid voor de komende jaren is daarom een actieplan. Een actieplan voor burgers - minima of niet minima - , overheid, instellingen en ondernemers, dat zorgt voor perspectief. Perspectief op een samenleving waar niemand aan de kant staat.

Kader

- kadernota nieuw armoedebeleid Samen actief tegen armoede;
- brief Staatssecretaris Klijnsma over extra rijksmiddelen 2014 voor intensivering armoede- en schuldenbeleid;
- raadsvoorstel Intensivering armoedebeleid 2014 mv. inzet extra rijksmiddelen, juni 2014 ;
- motie einde aan de 110% grens in armoedebeleid, juni 2014;
- motie Help de Voedselbank de zomer door.

Argumenten en afwegingen

Perspectief:

De afwegingen die het college heeft gemaakt zijn tweeledig, namelijk hoe gaan we armoede bestrijden en wat gaan we dan doen? We hebben gekozen voor een manier van armoedebestrijding die inclusief is. Wij vinden het belangrijk om zowel gebruikers van het armoedebeleid als de rest van de Groninger samenleving te betrekken bij de bestrijding van armoede. Wij hebben daarom gekozen voor een aanpak van armoede langs drie lijnen: vliegwiel, vangnet en verbinder. Wij willen hiermee de optimale voorwaarden scheppen om minima in hun kracht te zetten met behulp van de samenleving waar zij deel van uitmaken.

De thema's waar wij het meeste resultaat van verwachten en daarom specifiek op gaan inzetten zijn:

- verbinding armoede- en re-integratie/participatiebeleid en onderwijs omdat startkwalificaties en betaald werk nog altijd de beste oplossingen zijn voor armoede;
- ondersteuning zelfstandigen omdat zelfstandigheid zowel een groot risico als een goede mogelijke oplossing is voor armoede;
- eigen kracht van minima en initiatieven van henzelf;
- goed toegankelijke schulden- en inkomensondersteuning om financiële rust brengen een belangrijke voorwaarde voor activering is;
- gezondheid en welzijn omdat dit belangrijke indicatoren zijn voor armoede en onlosmakelijk met elkaar verbonden;
- duurzaamheid omdat dit kostenbesparend werkt voor minima op het gebied van energie en wonen;
- kinderen en jongeren (zowel curatief als preventief) omdat zij niet verantwoordelijk zijn voor de situatie waarin zij opgroeien en omdat zij de toekomst van onze samenleving zijn;
- initiatieven uit de samenleving, zowel het ondersteunen van bestaande als het stimuleren van nieuwe, omdat zij met ons een belangrijke bijdrage (kunnen) leveren aan de ondersteuning van minima;
- Crowdfunding omdat het betrokkenheid in woord en daad van brede groepen in de samenleving genereert;
- ondernemers en armoedebestrijding omdat maatschappelijk verantwoord ondernemen kansen biedt aan zowel ondernemer als minima.

Motie 110% grens:

Uw raad heeft ons verzocht onderzoek te doen naar de mogelijkheden om te variëren met de inkomensgrenzen bij verschillende minimaregelingen in het armoedebeleid. De minimaregelingen waar het daarbij dan om gaat zijn:

- bijzondere bijstand
- aanvullende collectieve ziektekostenverzekering
- TOS
- Langdurigheidstoeslag
- Stadjerspas

Informatie over het aantal huishoudens bij verschillende inkomensnormen:

Inkomen sociaal minimum	101%	105%	110%	115%	120%	125%	130%
Omvang doelgroep (18+)	14.000	16.900	20.500	23.000	25.400	27.500	30.200

Het is daarnaast ook belangrijk om te kijken aan welke inkomensgroepen wij armoedegeld willen besteden. Als wij het hebben over inkomensnormen, hebben wij het over onderstaande inkomensbedragen:

	alleenstaande	alleenstaande ouder	Gehuwden
100%	€ 951,65	€ 1.223,54	€ 1.359,49
105%	€ 999,23	€ 1.284,72	€ 1.427,46
110%	€ 1.046,82	€ 1.345,89	€ 1.495,44
115%	€ 1.094,40	€ 1.407,07	€ 1.563,41
120%	€ 1.141,98	€ 1.468,25	€ 1.631,39
125%	€ 1.188,75	€ 1.529,43	€ 1.699,36
130%	€ 1.237,15	€ 1.590,60	€ 1.767,34

Wij hanteren nu voor alle regelingen de 110% norm. Een uniforme verhoging naar een hoger percentage heeft invloed op het aantal gebruikers van de regeling (zie hierboven) en daardoor ook financiële gevolgen. Een eerste inventarisatie leert dat wij geen financiële ruimte hebben binnen het armoedebeleid voor een uniforme verhoging van de inkomensgrens. Wel zouden aanpassingen aan de inkomensgrens in relatie tot de eigen bijdragen bijzondere bijstand en de Stadjerspas (gedekt binnen de begroting van het armoedebeleid uit de post projecten en subsidies) mogelijk zijn.

Wij willen in hoofdlijn vasthouden aan een uniforme norm voor alle regelingen, omdat dit duidelijkheid schept voor gebruikers over de regelingen waar ze recht op hebben en minder uitvoeringskosten tot gevolg heeft. Tegelijkertijd willen we tegemoet komen aan de wens om meer te variëren en zo het grote verschil in mogelijkheden tussen de groep onder en boven de 110% te verkleinen. Wij zijn daarom voornemens om 1 uitzondering te maken op de uniforme inkomensgrens en deze voor de Stadjerspas te verhogen naar 120%. De Stadjerspas is bij uitstek ervoor bedoeld dat mensen sportief, cultureel en maatschappelijk kunnen participeren, kortom onderdeel uitmaken van onze samenleving. Aangezien deze vormen van participatie als eerste afvallen, zodra mensen het financieel moeilijk hebben, willen wij de toegang tot deze vorm van ondersteuning verruimen. Ook omdat wij de Stadjerspas breder gaan gebruiken om verbindingen te leggen binnen de samenleving, is het van belang om een zo groot mogelijk groep minima hiervan te kunnen laten profiteren. Verruiming naar een nog hogere inkomensgrens vinden wij niet wenselijk, gezien het feit dat wij het dan hebben over zeer redelijke inkomens in combinatie met de (financiële) mogelijkheden die wij mensen aan de onderkant willen blijven bieden. Hiernaast hebben wij recentelijk besloten om voor de tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten ook een inkomensnorm van 120% toe te passen. Voor de aanvullende collectieve ziektekostenverzekering blijven wij de reguliere inkomensnorm van 110% van het sociaal minimum hanteren.

Wij overwegen daarnaast om de eigen bijdrage bijzondere bijstand voor mensen met een inkomen onder 120% van het sociaal minimum te verlagen of te schrappen, en de eigen bijdrage voor de groep daarboven te verhogen. Zo versterken we onze inkomensondersteuning in die gevallen dat daar ook echt aanleiding toe is: bij toegekende aanvragen bijzondere bijstand door mensen met een laag inkomen. Bij de berekening van de eigen bijdrage bij de bijzondere bijstand passen we al een glijdende schaal toe: bij een inkomen van € 1.200,- op jaarbasis boven bijstandsniveau geldt een eigen bijdrage van 5% van dat meerkomen. De eigen bijdrage bedraagt 25% van het inkomen dat daar nog weer boven uitgaat.

We zouden bijvoorbeeld kunnen overwegen om bij een inkomen tot 120% van het sociaal minimum geen eigen bijdrage te vragen, en daar boven een eigen bijdrage te hanteren van 50%. Concrete voorstellen hierover volgen in het eerste kwartaal 2015 bij de beleidsregels participatiewet; tegelijk kunnen we u ons voorstel over de Stadspas voorleggen. U kunt naar aanleiding van dit raadsvoorstel alvast uw opvattingen hierover meegeven aan het college.

In de keuzenota Participatiewet hebben we u voorgesteld dat de langdurigheidstoelage in 2015 ongewijzigd wordt omgezet in de inkomenstoelage. In 2015 bezien we samen met uw raad de toekomst van deze individuele inkomenstoelage. Eventuele voorstellen die hier uit voortkomen, leggen wij u voor bij de begroting 2016.

Motie Voedselbank:

Uw raad heeft eerder aangegeven niet te voelen voor een structurele subsidie voor de Voedselbank, maar heeft wel aangegeven het werk van de Voedselbank belangrijk te vinden: indien nodig zouden wij de voedselbank kunnen ondersteunen door in te gaan op incidentele noodverzoeken om de voedseluitgifte te kunnen continueren. Onze oplossing bestaat uit het instellen van een jaarlijks garantiebudget van maximaal € 25.000,- voor de Voedselbank binnen de begroting van het armoedebeleid. Hieruit kan worden bijgesprongen op het moment dat bijvoorbeeld een heftruck van de voedselbank kapot gaat. Maar hier kan ook uit worden bijgedragen om de kosten voor huur, energie en water en afval aan de gemeente te kunnen voldoen. Wij zetten vanuit het armoedebeleid in eerste instantie fors in op vormen van cofinanciering met externe partijen om deze kosten te dekken. Wij zijn hierin afhankelijk van derden. Omdat wij willen voorkomen dat de Voedselbank een schuld opbouwt naar ons als gemeente, zullen wij eventuele tekorten hierop ook kunnen dekken vanuit het garantiebudget.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Het actie plan betreft nadrukkelijk alle mogelijke partijen uit de samenleving. Iedereen heeft een rol bij het bestrijden van armoede, omdat iedereen in onze samenleving hier belang bij heeft. Wij zijn bij het vorige armoedebeleid een weg ingeslagen van het zoveel mogelijk betrekken van gebruikers van het armoedebeleid en deze werkwijze krijgt een vervolg in dit actieplan. De uitvoering van het beleid via de vele projecten en activiteiten is vraaggericht en biedt maatwerk. Dit kan alleen omdat wij continu in contact met de betrokkenen evalueren en bijstellen. Deze manier van werken is succesvol omdat het aansluit bij de praktijk. Wij blijven hier dan ook mee doorgaan. Uit deze dagelijkse praktijk blijkt ook dat ons werkkterrein vergroot moet worden naar de rest van de samenleving. Dit vraagt van ons inzet om ook buiten de traditionele spelers samenwerkingsverbanden en vormen van co-creatie en cofinanciering aan te gaan.

Financiële consequenties

Zoals wij in de nota laten zien hebben wij voor de periode 2015-2018 jaarlijks 14.1 miljoen euro beschikbaar voor het armoedebeleid. Daarmee zetten wij het volledige bedrag aan extra rijksmiddelen in bovenop onze extra gemeentelijke investering. We zetten deze middelen als volgt in:

Minimabeleid (bijzondere bijstand, maaltijdvoorziening, collectieve zorgverzekering, TOS en langdurigheidstoelage)	€ 6.708.000,-
Schuldhelpverlening inclusief kosten ondersteuning Shared Service Center	€ 4.607.000,-
Projecten en subsidies	€ 2.785.000,-
TOTAAL	€14,1 miljoen

Projecten en subsidies:

Onze inzet binnen het minimabeleid en schuldhelpverlening is natuurlijk in de eerste plaats bedoeld als vangnet. De middelen voor projecten en subsidies die we inzetten onder vangnet zijn hier voornamelijk ter aanvulling op en om de toegankelijkheid van het vangnet te verbeteren. Daarnaast zetten we binnen Projecten en subsidies in op het uitvoeren van het vliegwielen en de verbinding. We stellen onze inzet voortdurend bij op basis van wat we uit de samenleving terug krijgen en wat de projecten opbrengen. Daarom werken we voor de komende jaren met een verdeling van het budget voor projecten en subsidies op hoofdlijnen. Per jaar maken we een meer specifieke projectbegroting, waarbij we onderstaande verdeling van de middelen als basis gebruiken.

De indicatieve begroting ziet er dan per jaar als volgt uit:
(afgeronde bedragen)

Vangnet	
Inclusief kindpakket	1,1 miljoen
Vliegwiél	1,1 miljoen
Verbinding	
Inclusief Stadjerspas	5 ton
Organisatie en onvoorzien	1 ton
TOTAAL	2,8 miljoen

Voor 2015 hebben wij deze indicatieve begroting verder gespecificeerd. Wij zullen ieder jaar in het vierde kwartaal een dergelijke indicatieve begroting voor het volgende jaar opstellen.

projecten en subsidies: indicatieve begroting 2015

vangnet		
	subsidie Leergeld	€ 60.000
	subsidie Jeugdsportfonds	€ 70.000
	subsidie thuisadministratie Humanitas	€ 60.000
	garantiebudget Voedselbank	€ 25.000
	subsidie SUN	€ 45.000
	subsidie Jeugdcultuurfonds	€ 40.000
	reservering om wachtlijsten te voorkomen*	€ 150.000
	kindpakket	€ 700.000
	energie voor minima	€ 50.000
	vervolg Mesis/ preventie schulden	€ 10.000
		€ 1.210.000
vliegwiél		
	eigen kracht: inspiratiegroepen, kunst van het rondkomen	€ 200.000
	naar werk of maatsch participatie	€ 400.000
	ondersteuning zelfstandigen	€ 200.000
	subsidie humanitas t'win	€ 40.000
	subsidie humanitas taalcoaches	€ 45.000
	subsidie Toentje	€ 80.000
		€ 965.000
verbinding		
	initiatieven uit de samenleving, crowdfunding etc	€ 125.000
	ondernemers en armoedebestrijding	€ 100.000
	stadjerspas	€ 275.000
		€ 500.000
organisatie en onvoorzien		
	armoedemonitor	€ 20.000
	onvoorzien	€ 90.000
		€ 110.000
totaal		€ 2.785.000

* we krijgen signalen dat de genoemde subsidiebedragen voor het Jeugdsportfonds, Humanitas thuisadministratie en taalcoaches te laag zijn om aan de vraag te voldoen. We gaan in gesprek met de uitvoerders en reserveren dit bedrag om waar nodig aanvullende subsidie(s) te kunnen verlenen.

Overige consequenties

Geen overige consequenties.

Vervolg

Het vervolgproces van het armoedebeleid en het actieplan Perspectief ziet er als volgt uit:

- in het eerste kwartaal van 2015 volgt zoals afgesproken de armoedemonitor met daarin een cijfermatig beeld van hoe de armoede in Groningen er nu voor staat en een kwalitatief onderzoek naar wat de beleidseffecten van Samen actief tegen armoede zijn. Wat heeft Samen actief tegen armoede gebracht voor de minima van Groningen: wat heeft het beleid voor effect op hoe minima hun situatie ervaren. De uitkomsten van deze monitor worden betrokken bij het uitvoeringsplan;
- jaarlijks zal in het 4de kwartaal een stand van zaken over de uitvoering van het armoedebeleid en een vooruitblik op de uitvoering van het volgende jaar ter informatie aan uw raad worden aangeboden. In deze stand van zaken zullen wij net als bij de Tussenrapportage over het armoedebeleid die uw raad begin 2014 heeft ontvangen overzicht bieden van wat er het afgelopen jaar is uitgevoerd aan projecten en activiteiten, oftewel hoe wij uitvoering hebben gegeven aan de vastgestelde kaders, doelen, ambities en speerpunten. Uw raad kan deze informatie vervolgens gebruiken om bij het vaststellen van de begroting richting mee te geven aan de uitvoering van het armoedebeleid voor het volgende jaar. Hiermee kan uw raad jaarlijks sturing geven of wij met de uitvoering van alle activiteiten en projecten nog binnen de kaders van dit actieplan werken aan onze missie;
- in het 1ste kwartaal van 2018 zal uw raad opnieuw een uitgebreide armoedemonitor ontvangen met daarin cijfermatige informatie over armoede in Groningen en een kwalitatief onderzoek naar de beleidseffecten van dit actieplan voor de jaren 2015-2018;
- er kan dan in de loop van 2018 op basis van deze monitor nieuw armoedebeleid worden geformuleerd voor 2019 en verder.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. R.L. (Ruud) Vreeman

de secretaris,
drs. P.J.L.M. (Peter) Teesink

perspectief

Actieplan tegen de
armoede 2015 - 2018

Uitgave gemeente Groningen,
november 2014

stad.

Perspectief

Actieplan tegen de armoede 2015 - 2018

Missie

Groningen accepteert niet dat mensen in armoede leven. In deze economisch moeilijke tijden willen we alles op alles zetten om armoede te bestrijden. Dat doen we niet alleen met betrokkenen zelf, maar met de hele samenleving. Wij willen niet dat kinderen die in armoede leven minder kansen hebben. Wij willen niet dat mensen aan de kant staan omdat ze geen werk hebben.

Wij hebben de overtuiging dat als we de armoede niet aanpakken wij onze andere ambities uit het Coalitieakkoord niet kunnen realiseren, zoals werk, welzijn, participatie en gezondheid. Met het armoedebeleid leggen we hiervoor de absoluut noodzakelijke basis: het is voorwaardenscheppend.

In het Coalitieakkoord is ook al een agenda geformuleerd: niemand zakt door de ondergrens. We bieden mensen passende ondersteuning en zorgen voor solide inkomensvoorzieningen.

Dat willen wij nu handen en voeten geven. We bieden perspectief.

Armoede

Een stevige inzet op armoedebestrijding is nodig omdat Groningen veel armoede kent. Cijfers en onderzoek illustreren dit.

Inkomen

Er zijn 17.000 huishoudens (2012) die we tot de minima rekenen. Jaarlijks melden zich 2.600 mensen voor schuldhulpverlening bij de Groningse Krediet Bank (GKB), al lijkt dit in 2014 iets minder te worden. Wel is er vaker sprake van complexe problematiek, en komen er meer klanten met een eigen woning.

De MJD schat dat bij 80 procent van haar cliënten ook schulden een rol spelen.

Het CBS schat het aantal gezinnen dat in aanmerking komt voor een koopkrachttegemoetkoming op 20.500 (2014). Het gaat dan om gezinnen met een inkomen van maximaal 110 procent.

In november 2014 maakten 600 huishoudens gebruik van de Groninger Voedselbank, ruim 2000 mensen zijn hiervan afhankelijk.

Gezondheid

In armoede leven en een slechte gezondheid is een veelvoorkomende combinatie, die kan leiden tot een neerwaartse spiraal.

Eenzijdig leidt een slechte gezondheid soms tot het verlies van werk of moeilijk aan het werk komen en aan het werk blijven, waardoor het inkomen daalt. Bovendien zijn de kosten voor zorg hoog. Het verplichte eigen risico van de zorgverzekering is de afgelopen jaren flink toegenomen. Hierdoor daalt het besteedbare inkomen verder.

Anderzijds gaat armoede vaak samen met een ongezonde(re) levensstijl. Zo is gezonde voeding soms duurder. Het betalen van het lidmaatschap van een sportvereniging is voor veel minima niet haalbaar, en leidt tot minder lichaamsbeweging. Daarnaast leidt armoede ertoe dat mensen veel stress ervaren. Naast lichamelijke klachten, beïnvloedt stress ook het maken van ongezonde keuzes. Verslavingen aan sigaretten of alcohol zijn duur, maar het is moeilijk om te stoppen als je dagelijks stress hebt door het gebrek aan geld. In onze stad zijn erg veel mensen bekend in de verslavingszorg.

Groepen met een lage sociaal-economische status (SES) hebben een minder gezonde leefwijze, bevinden zich in een minder gezonde fysieke en sociale omgeving en lopen daardoor meer gezondheidsrisico's. (o.a. Gezondheidsprofiel GGD Groningen 2012). Voldoende en gezonde voeding is vaak een probleem.

Mensen die langdurig in armoede leven hebben bovendien een lagere levensverwachting, en dat kortere leven is bovendien in een minder goede ervaren gezondheid.

Uit het Jeugdgezondheidsonderzoek (2012) van de GGD blijkt dat in Groningen vooral laagopgeleide jongeren (VMBO) gezondheidsrisico's lopen op het gebied van overgewicht, roken, cannabisgebruik en de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.

Jeugd en Onderwijs

Eén op de vijf kinderen in Groningen groeit op in armoede (2014). In sommige wijken is dat zelfs één op de twee. Dat geldt ook voor bepaalde scholen.

Deze kinderen hebben meer kans dan andere kinderen om ook later in armoede te leven. Armoede heeft invloed op vier aspecten van de ontwikkeling van een kind:

1. op de gezondheid (niet voldoende of geen gezond eten, kleding, slechtere behuizing),
2. op de maatschappelijke participatie (deelname aan het verenigingsleven, beschikbaarheid computer etc)
3. op de sociaal emotionele ontwikkeling (hoe ga je met problemen om, gedragsproblemen, lage eigenwaarde)
4. en op de toekomstmogelijkheden (schoolkeuze, ambitie, zicht op betaald werk). Groningen telt veel kinderen met overgewicht, aldus de GGD ('Metten en wegen'). Eén op de zeven kinderen in groep twee is te dik, in groep zeven is dat één op de vier. Bij groepen met een lage sociaal-economische status en de Turkse en Marokkaanse gemeenschap is dat zelfs één op de drie.

Energie

Minima dreigen de dupe te worden van de prijsstijgingen voor energie, vooral van gas. Energiezuinig leven kan honderden euro's schelen per jaar. Het gaat hierbij om drie elementen:

1. de energienorm naar beneden door betere isolatie van woningen
2. zuiniger omgaan met energie

Veiligheid

Uit onderzoek blijkt dat armoede, schulden, verslaving (met name alcohol), werkloosheid en psychische problematiek risicofactoren zijn voor huiselijk geweld en kindermishandeling.

Beleving

Betrokkenen zelf hebben niets aan statistieken. Zij ervaren de gevolgen van armoede op meerdere leefgebieden. Vaak kunnen zij hun kinderen geen onbezorgde jeugd bieden, hebben ze moeite zich staande te houden. Ze komen aan actieve deelname aan de samenleving onvoldoende toe, aan de vele mogelijkheden die onze bruisende stad te bieden heeft. Armoede heeft ook een negatieve invloed op de gezondheid en het welbevinden, en in zijn algemeenheid op het gedrag. Mensen hebben vaak het gevoel er alleen voor te staan, en vereenzamen. Als dat gebeurt komen mensen niet in hun kracht. Er is geen motiverend perspectief.

Wij willen een einde maken aan de uitsluiting van mensen omdat ze arm zijn. Daarom is ondersteuning van minima nodig, op een manier die een duurzaam effect heeft op de

persoonlijke situatie. Zodat ze zelf zeggen: dit heeft mij geholpen uit mijn armoedesituatie, ik kan op eigen kracht verder en ik kan misschien ook anderen helpen.

Ambitie

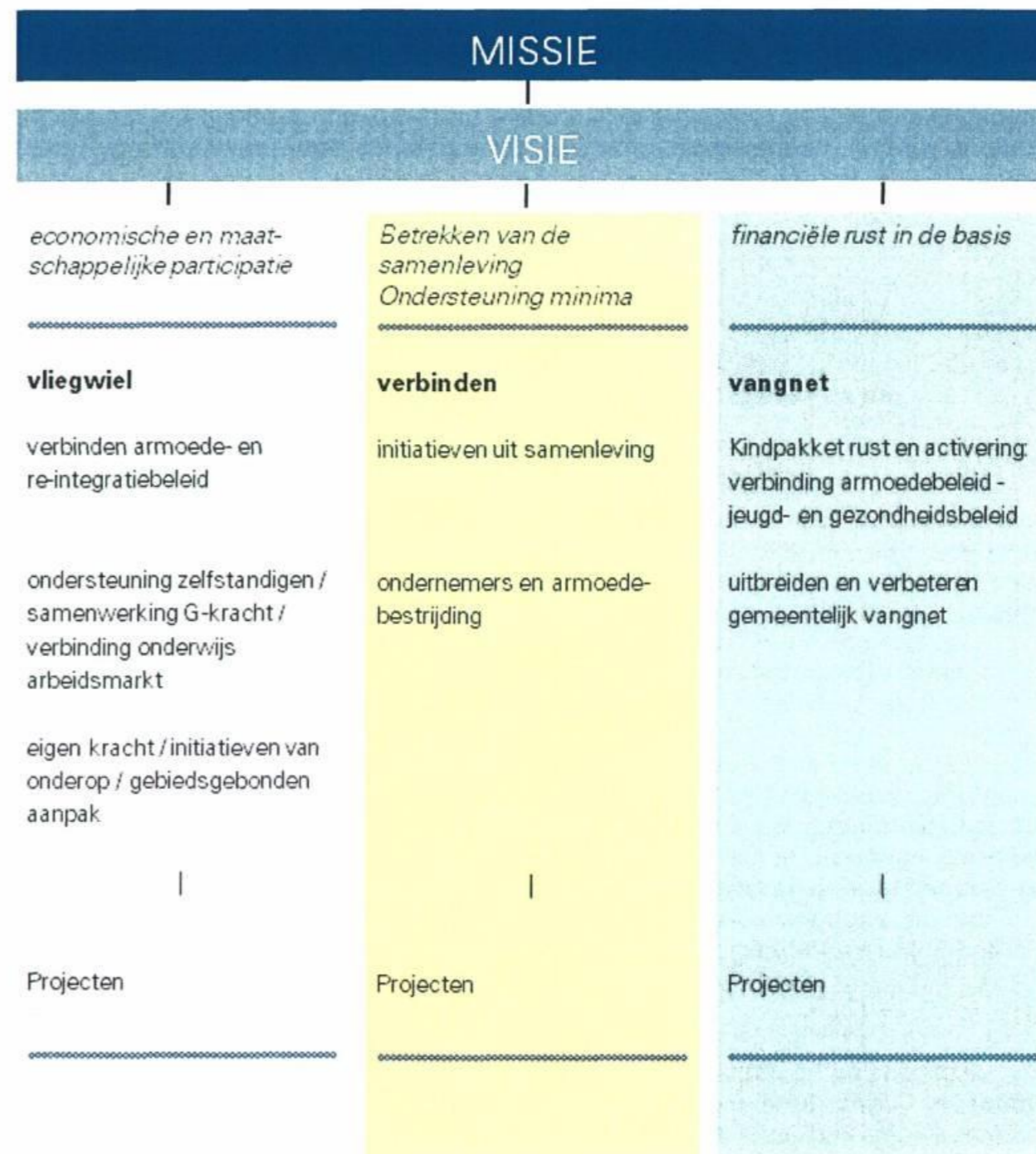
Groningen timmert landelijk aan de weg met haar armoedebeleid, andere gemeenten steken hier hun licht op. We krijgen terug dat we goed bezig zijn, samen met de mensen die het betreft en samen met partners. Maar we vinden het niet genoeg. We willen ons vernieuwde armoedebeleid anders gaan aanpakken door meer ruimte te scheppen voor dynamiek in de uitvoering. Niet alles vasttimmeren in plannen, maar aansluiten bij wat écht werkt en bij nieuwe ideeën die werkende weg zullen ontstaan. Dat levert nu al verrassende resultaten op, zoals de inspiratiegroepen van Cato. En daar gaan we mee door.

Als overheid maken we deel uit van een netwerksamenleving. Die rol willen we met verve spelen door verbindingen tot stand te brengen. Meer regie en minder beleid. We lopen hiermee vooruit op de beweging die we als organisatie willen maken. In lijn met het Coalitieakkoord willen we niet alles vooraf dichttimmeren, maar meebewegen. Onze ervaringen tot nu toe geven ons het vertrouwen dat dat dit een goede werkwijze is, die inspirerend werkt en effect sorteert.

Een belangrijke focus zijn voor ons kinderen en jongeren: we willen iedereen de kans geven om een bestaan zonder armoede op te bouwen. Hun toekomstperspectief is onze belangrijkste drijfveer.

Onze ambities:

1. Kinderen in onze stad lijden geen honger of kou
2. Voor iedereen een gelijke uitgangspositie om talenten te kunnen ontplooiën
3. Iedereen doet mee bij de armoedebestrijding

Drie lijnen

We benaderen de aanpak van armoede langs drie lijnen:

1. Vangnet: door een solide vangnet te organiseren leggen we de basis: een zorg minder, ruimte creëren voor een volgende stap.
Speerpunten zijn:
  - inkomensondersteuning
  - geen wachtlijsten bij de schuldhulpverlening
  - ondersteuning van particulier vangnet
  - bekendheid met regelingen vergroten.
  - directe toegang organiseren voor vertrouwenspersonen, zoals de brugfunctionaris in het onderwijs
2. Vliegwielen: als de basis gelegd is, is activering nodig. Mensen worden in hun kracht gezet. Er komt een proces op gang met steeds meer dynamiek. Iets in gang zetten.
Speerpunten zijn:
  - Mensen helpen mensen: ervaringsdeskundigen opleiden die anderen helpen, talentontwikkeling stimuleren
  - Het organiseren van informele ontmoetingen en benutten van netwerken
3. Verbinden: nieuw is de verbinding met de samenleving. Dat is hard nodig, want daar liggen kansen. Samen de schouders eronder. Tot nu toe lag het accent op de gebruikers zelf: minima, ervaringsdeskundigen, professionals, vrijwilligers en belangenbehartigers.
In onze nieuwe aanpak zoeken we nu ook actief de samenwerking op met partijen die vanuit hun maatschappelijke betrokkenheid een steentje willen bijdragen. Stadjers, kerken, ondernemers, fondsen, maatschappelijke organisaties, het verenigingsleven: allemaal hebben ze wat te bieden. Samenredzaamheid. Dit sluit ook nauw aan op de ambitie in het Coalitieprogramma om de "twee gezichten" van de stad te verbinden; laten we zorgen dat iedereen in de stad kan profiteren van de economische en innovatieve kracht in Groningen. Onze rol daarbij is die van aanjager, inspirator of makelaar, al naar gelang de situatie.
Verbinden geldt ook voor ons als gemeente: alle beleidssectoren moeten én kunnen een bijdrage leveren aan de bestrijding van armoede. En we kunnen onze expertise, opgedaan met armoedebeleid met hen delen.
Speerpunten zijn:
  - Een goede, permanente communicatiecampagne
  - Faciliteren van initiatieven, uitnodigen om met ideeën te komen
  - Bundelen van beleidsinspanningen voor een effectief resultaat

Wat gaan we doen?

Vangnet – ondersteuning creëren van rust en zekerheid in de basis

Schulden en inkomensondersteuning

Het gemeentelijk vangnet bestaat in de basis uit inkomensondersteunende maatregelen en schuldhulpverlening. Hier gaan we in grote lijnen mee door. We komen de groep huishoudens tussen 110% en 120% van het sociaal minimum, die nu net buiten alle regelingen valt, tegemoet door de Stadspas voor hen open te stellen.

We zetten nog steviger in op vroegtijdige signalering door werkgevers, maatschappelijke organisaties en gemeentelijke instanties.

Sinds 1 januari is het Minimaloket in de lucht. Nieuw is dat we dit doorontwikkelen tot een digitaal platform dat niet alleen informatie biedt, maar waar ook ruimte is voor alle partijen in de samenleving die zich met armoedebestrijding bezighouden. De toegang tot voorzieningen willen we ook verbeteren door aan te sluiten bij de sociale (wijk)teams.

Gezondheid en welzijn

Onder minima is een relatief grote groep laaggeletterden. De minima zelf hebben aangegeven behoefte te hebben aan laagdrempelige vormen van ondersteuning waardoor zij hun taalvaardigheid kunnen verbeteren. We maken daarbij gebruik van de enthousiaste inzet van vrijwilligers en ervaringsdeskundigen. Voorbeelden daarvan zijn het taalcafé in Selwerd, de taalcoaches van Humanitas en schoolbibliotheek van cbs De Kleine Wereld die – volledig gerund door ouders - ook als wijkbibliotheek fungeert. Vanuit deze projecten weten we dat een verbeterde taalvaardigheid het welzijn van mensen vergroot, en die gaan we dan ook uitbreiden.

Ongezonder voedsel is vaak goedkoper dan gezonde, verse, producten. Dit is één van de oorzaken van de neerwaartse spiraal waarin armoede en ongezond zijn elkaar versterken. Door de korte houdbaarheid van verse groenten en fruit heeft de Voedselbank hier voortdurend een tekort aan. Inmiddels voorziet Stichting Toentje in deze behoefte. In Toentje kunnen mensen – minima en niet-minima – vrijwillig aan het werk in de gezonde buitenlucht. De oogst van Toentje gaat naar de Voedselbank, ter aanvulling op het versassortiment. Nieuw is dat Toentje doorontwikkeld wordt en we overwegen uitbreiding van het aantal moestuinen in andere wijken.

Duurzaamheid

We willen de bewustwording van zuinig omgaan met energie onder minima bevorderen. We onderzoeken of dat kan door bijvoorbeeld een energiebox uit te reiken met daarin energiezuinige producten, gekoppeld aan een persoonlijk bespaaradvies. We gaan na wat een vergelijkbaar project in de provincie Groningen in 2008 uiteindelijk heeft opgeleverd.

Kinderen en jongeren

Voor een toekomst met perspectief is een goede start essentieel. Op allerlei manieren zorgen we ervoor dat kinderen geen belemmeringen ondervinden om deel te nemen aan activiteiten die goed zijn voor hun persoonlijke ontwikkeling. Op verschillende leeftijden zijn er aangrijpingspunten.

In het Kindpakket komen veel maatregelen en regelingen op het gebied van gezondheid, onderwijs, sport en talentontwikkeling samen.

Te denken valt aan gezonde schoollunches, JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht), vangnet schoolzwemmen, structurele inzet brugfunctionarissen, kosteloze huiswerkbegeleiding, computers, samenwerking binnen de keten wonen-werken-leren.

We brengen armoede als thema ook onder in de “Versterking van het voorliggend veld Jeugd”.

We sluiten aan bij de samenwerkingsverbanden in de wijken zoals CJG, Stip en Sociale Teams, die ook als taak hebben het ophalen en faciliteren van initiatieven uit de wijk, en aan te sluiten bij de behoeften in het gebied.

Vensterscholen zijn een belangrijke plek om de voorlichting en bewustwording over armoede te stimuleren, bij professionals maar ook bij ouders via ouderbetrokkenheid. Hiervoor hebben we trainingen ontwikkeld, waar veel belangstelling voor is. Hier willen we in blijven investeren.

Ook is een nieuw lesprogramma ontwikkeld ‘Geld in de klas’. Bij de schuldhulpverlening zijn jongeren een belangrijke doelgroep, met de focus op preventie en het aanleren van vaardigheden. Zo zetten we voor jongeren van 18 – 24 jaar een ‘eurocoach’ in. Meer dan 50 jongeren zitten in lopende trajecten voor dit type coaching, en de vraag groeit. Dit willen we voortzetten en vernieuwen door verbindingen te leggen met onder meer het onderwijs. Waar mogelijk wordt armoede opgenomen in het reguliere lesprogramma, zoals het Alfacollege al doet. Nieuw is dat we wat we hiervan leren opnemen in het reguliere preventieprogramma van de GKB.

Vliegwiel - Ondersteuning versterken van zelfredzaamheid / activering

Verbinding armoede- en participatiebeleid

Betaald werk is de beste oplossing voor armoede. We zetten met ons participatiebeleid daarom maximaal in op werk. Mensen voor wie dat (nog) niet aan de orde is, helpen we in het armoedebeleid zich klaar te maken voor activering en scholing. Naast het reguliere participatiebeleid en de WMO hebben we nog extra mooie en succesvolle voorbeelden zoals de Inspiratiegroepen. Dit is een nieuwe manier om in te spelen op de motivatie en de energie van mensen en hen zo te activeren. Dit blijkt erg effectief te zijn. Het zijn methodes die we willen zien in te bedden ook in andere organisaties, en betrekken bij bewonersinitiatieven. Andere voorbeelden zijn Toentje, de taalcoaches, het taalcafé en het opleiden en inzetten van ambassadeurs.

Jongeren hebben onze speciale aandacht. Vanuit het onderwijsbeleid stimuleren we jongeren om een startkwalificatie te behalen om daarmee hun positie op de arbeidsmarkt te vergroten. Voor kwetsbare jongeren, voor wie een startkwalificatie niet tot de mogelijkheden behoort, werken we samen met het onderwijs volgens de methodiek van de werkschool. Op deze wijze proberen we hen toch actief te krijgen op de arbeidsmarkt.

Ondersteuning zelfstandigen / samenwerking G-kracht/verbinding onderwijs-arbeidsmarkt

Steeds meer zelfstandigen dreigen te belanden in armoede. We willen ze beter in beeld krijgen. Daartoe werken we samen ondernemersorganisaties, maar ook met MJD, Kamer van koophandel, voedselbank en KKB. Waar we recent mee begonnen zijn is om startende ondernemers die dat nodig hebben te ondersteunen in hun ondernemerschap en in de samenwerking. Dat doen we met verschillende projecten, als aanvulling op de reguliere ondersteuning van zelfstandigen.

Eigen kracht / initiatieven van onderop / gebiedsgebonden aanpak

Een mooi voorbeeld van eigen kracht is de Oude Bieb in Lewenborg, waar wijkbewoners met het project Kunst van het Rondkomen gemotiveerd zijn geraakt om het heft in eigen handen te nemen. We hopen dat nu ook andere wijken in beweging komen, uiteraard wel op hun eigen manier. Daarvoor willen we als

‘andere overheid’ ruimte maken. Wij verwachten dat onze keuze om meer gebiedsgericht te gaan werken een impuls zal zijn voor wijkinitiatieven.

Verbinden - Intensivering van de ondersteuning van armoedebestrijding in breder verband

Initiatieven uit de samenleving

Als de hele samenleving onze doelgroep is, moeten we differentiëren in de communicatie. Naast vernieuwing (digitaal platform) willen we zoveel mogelijk ook bestaande communicatienetwerken benutten en met elkaar verbinden. De reden dat we deze nieuwe richting willen inslaan is het besef dat veel organisaties hun achterban al bereiken, waardoor ook langs die weg het thema armoede geagendeerd kan worden. We verwachten dat dat ook weer nieuwe ideeën zal opleveren van burgers en hun organisaties. Ook met StadDoetMee, het wijkgericht werken en de sociale (wijk)teams zetten we in op burgerinitiatieven.

Externe partijen doen goed mee. De Voedselbank bedient eind 2014 ongeveer 600 huishoudens, en bereikt daar ruim 2000 personen mee. Het is een voorziening die helaas nu noodzakelijk is. Nieuw is dat we hen op een bescheiden manier willen faciliteren door een aantal kosten voor onze rekening te nemen, in het geval dat die niet op een andere manier kunnen worden opgebracht.

Een voorbeeld van andere externe initiatieven die we ondersteunen zijn Thuisadministratie en T’win van Humanitas, de Stichting Urgente Noden (SUN), het Jeugdsportfonds en stichting Leergeld.

Crowdfunding

Crowdfunding is een nieuwe en effectieve manier om geld of goede ideeën bijeen te brengen. Het kan ingezet worden om specifieke doelen te financieren, maar ook om problemen op een creatieve manier op te lossen. Het genereert betrokkenheid in woord en daad van brede groepen in de samenleving.

Ondernemers en armoedebestrijding

We zien dat de beweging van maatschappelijk verantwoord ondernemen aan kracht wint. In de strijd tegen de armoede willen we hieraan appelleren. De digitale StadJerpas wordt vernieuwd door hem uit te breiden tot een digitaal platform, dat ondernemers de gelegenheid biedt om een rol te spelen in het bestrijden van armoede en het bieden van kansen aan minima. De StadJerpas krijgt hiermee naast de functie van vangnet en vliegwiel ook nadrukkelijk een nieuwe rol bij het verbinden.

Om verrassende initiatieven uit de sector van ondernemend Groningen te stimuleren stellen we een nieuwe ‘award’ in die we jaarlijks gaan uitreiken. We voegen zo een competitie-element toe aan het ophalen van ideeën.

Daarnaast gaan we onderzoeken hoe we meer gebruik kunnen maken van social return en cofinancieringsconstructies samen met het bedrijfsleven.

Ook zoeken we verbinding met de netwerken van de serviceclubs, die een maatschappelijke missie hebben en hun leden (ondernemers en anderen) stimuleren om een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving.

Kenmerken nieuwe werkwijze

Ons nieuwe armoedebeleid kenmerkt zich niet alleen door de inhoud, maar ook door de werkwijze die we hanteren. Dat geldt voor alle onderdelen van het proces van beleidsontwikkeling, uitvoering en verantwoording.

- We zetten **ervaringsdeskundigen** in, die zelf in armoede geleefd hebben, nu hun leven op de rit hebben en anderen kunnen helpen door hun ervaringen delen. Dat

- blijkt motiverend te werken.
- We gaan actief op zoek naar nieuwe, (co-)creatieve **burgerinitiatieven**, en helpen mee om daar uitvoering aan te geven
- We kiezen voor een meerjarige aanpak. Daarmee zorgen we voor continuïteit voor wat werkt, maar ook voor **flexibiliteit** en **ruimte** om in te spelen op de praktijk van de uitvoering.
- Armoedebestrijding pakken we zoveel mogelijk **gebiedsgericht** op, met een aanpak die per wijk kan verschillen. We sluiten aan bij de **sociale wijkteams** die in de komende jaren operationeel worden.
- We streven naar een maximaal bereik door een **vernieuwende en gedifferentieerde communicatiestrategie**. Het inzetten van mensen **uit de doelgroep** zelf blijkt effectief en inspirerend te werken. Ook de website blijven we vernieuwen en verbeteren.
- Armoede is niet iets om je voor te schamen. We willen de armoedeproblematiek **zichtbaar** en **bespreekbaar** maken. Als het **stigma** verdwijnt, zal het bereik en de effectiviteit van de maatregelen toenemen.
- Armoedebestrijding een hele onderneming? We stimuleren het **maatschappelijk** ondernemerschap.
- Bij **bezuinigingen** en **nieuw beleid** bezien we ook wat het effect is op armoede.

Proces

De uitvoering van het armoedebeleid is een dynamisch proces. Regelmatig zullen we daar in de komende jaren iets van laten zien op een creatieve manier, zowel aan de raad als aan de samenleving. Het maken van films door de doelgroep zelf werkt bijvoorbeeld inspirerend en laat op een inhoudelijke manier zien wat het actieplan voor hen betekend heeft.

Jaarlijks rapporteren we in de p&c cyclus over de voortgang.

In 2018 komen wij terug bij de raad met een monitor over de resultaten van de jaren 2015 tot en met 2017, en een evaluatie van de beleidseffecten.

Maar we blijven ook openstaan voor andere creatieve manieren van de doelgroep en partners om te laten zien wat er allemaal gebeurt. Dat kan via de website zijn, maar ook langs andere kanalen.

Financiën

We hebben in de periode 2015-2018 jaarlijks 14,1 miljoen euro beschikbaar voor armoedebeleid.

We zetten deze middelen als volgt in:

Minimabeleid (bijzondere bijstand, maaltijdvoorziening, collectieve zorgverzekering, TOS en langdurigheidstoelage)	6.708.000
Schuldhelpverlening en ondersteuning SSC	4.607.000
Projecten en subsidies	2.785.000
TOTAAL	14.100.000

Specificatie: projecten en subsidies

Onze inzet binnen het minimabeleid en schuldhelpverlening is natuurlijk in de eerste plaats bedoeld als vangnet. De middelen voor projecten en subsidies die we inzetten onder vangnet zijn hier voornamelijk ter aanvulling op en om de toegankelijkheid van het vangnet te verbeteren. Daarnaast zetten we binnen Projecten en subsidies in op het uitvoeren van het vliegwiel en de verbinding. We stellen onze inzet voortdurend bij op basis van wat we uit de samenleving terug krijgen en wat de projecten opbrengen. Daarom werken we voor de komende jaren met een verdeling van het budget voor projecten en subsidies op hoofdlijnen. Per jaar maken we een meer specifieke projectbegroting, waarbij we onderstaande verdeling van de middelen als basis gebruiken.

De indicatieve begroting ziet er per jaar als volgt uit:
(afgeronde bedragen)

Vangnet <i>Inclusief kindpakket</i>	1,1 miljoen
Vliegwiel	1,1 miljoen
Verbinding <i>Inclusief Stadspas</i>	0,5 miljoen
Organisatie en onvoorzien	0,1 miljoen
TOTAAL	2,8 miljoen